

ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ»

Євтух Микола Борисович
дійсний член (академік) НАПН України
доктор педагогічних наук, професор
Інституту педагогіки НАПН України. Україна

Вступ. В умовах сучасних цивілізаційних викликів, трансформацій у політичному, економічному та культурному житті українського суспільства, загострення конкуренції в усіх сферах діяльності важливим вектором державної політики в Україні є реформування освітньої галузі з огляду на європейські пріоритети.

Розв'язання цих проблем викликає необхідність докорінних змін у підготовці майбутнього вчителя і особливо його загальнопедагогічного підготовки, яка покликана озброїти студентів знаннями основ педагогічної теорії і шкільної практики, розвинути у них нове педагогічне мислення, сформувати педагогічні уміння й навички, відповідний світогляд, виховати майбутнього вчителя, як активну творчу особистість. Основу професійної підготовки майбутніх учителів становлять педагогічні дисципліни. Тому нагальною потребою стало оновлення її змісту, відмова від ідеологічних настанов, глибоке вивчення національних особливостей системи виховання та навчання в Україні, що ґрунтується на природних традиціях, народній педагогічній спадщині.

Мета роботи. Нині є проблема осмислення історико-педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя у системі вищої освіти на прикладах педагогічних ідей минулого української педагогічної національної школи і педагогічної думки України.

Матеріали та методи. Для визначення теоретичних основ обраної проблеми опрацьовано законодавчу та нормативну базу досліджуваного періоду, філософську, психологічну та історико-педагогічну літературу.

Результати і обговорення. Досвід вчителів-новаторів підтверджує можливість і необхідність діалектичного зв'язку педагогічної теорії і практики, випереджувального розвитку педагогічної науки, творчого використання досягнень національної і зарубіжної демократичної педагогічної спадщини у практичній діяльності вчителя. Тому в сучасних умовах першорядного значення у підготовці майбутніх учителів набуває вироблення у студентів гнучкого педагогічного мислення, здатності до аналітичного осмислення педагогічної діяльності, навчанням їх творчим підходам до вивчення педагогічних дій у нестандартних педагогічних ситуаціях, творче і свідоме оволодіння найновішим досягненням психології і педагогіки, передовим педагогічним досвідом. Надзвичайно важливим є формування у майбутніх учителів у стінах навчального закладу педагогічної переконаності і захопленості, адже вчитель своєю діяльністю як головний суб'єкт педагогічного процесу своєю особистістю впливає на хід історичного процесу, на долю суспільства. Ось чому надзвичайно важливо сформувати у майбутніх учителів правильний педагогічний світогляд. А для цього є всі переконливі підстави, стверджувати, що саме історія педагогіки дає такі можливості.

Як і раніше в системі педагогічних знань, які отримують майбутні вчителі, важливе місце посідають знання з історії педагогіки. Якщо ми ставимо, мету досягнення високих освітніх рівнів, забезпечення, можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації, то аж ніяк неможливо уявити собі вчителя майбутнього, не знайомого з досягненнями світової цивілізації, з надбаннями педагогічної думки України. Ми глибоко переконані, що педагогічний світогляд вчителів, які не вивчають історію розвитку педагогічної думки, школи, освіти різних країн, є надто збіднілим. Зрозуміло, що значне місце у вивченні історії світової педагогіки повинен займати розгляд педагогічної думки, освітньої справи в Україні, її особливостей, зв'язку із світовими процесами. Саме в стінах вищого навчального закладу ми повинні формувати у майбутніх учителів вміння

усвідомлено працювати з першоджерелами, творами відомих педагогів, здійснювати історико-логічний аналіз ключових теоретичних ідей того чи іншого педагога, виробляти власні погляди на їх педагогічну творчість і діяльність, формувати здатність встановлювати, пояснювати взаємозв'язок педагогічних явищ і фактів, усвідомлювати сучасну педагогічну діяльність. Адже багато цінних педагогічних ідей минулого української педагогічної національної школи і педагогічної думки України не втратили своєї значущості і сьогодні можуть бути успішно використані у практиці сучасної української школи.

Перша педагогічна думка на українських землях бере свій початок з сивої давнини Київської Русі, яка формувалась і розвивалась перш за все під впливом творчого генія народних мас, який знайшов своє втілення в народній педагогіці, в творах педагогів Київської Русі, в діяльності мандрівних дяків, братських, полкових, січових та інших шкіл і були тим єдиним джерелом де жевріла рідна мова, зберігались і примножувались народні звичаї, традиції тощо.

Майбутні педагоги України не можуть не знати про Києво-Могилянську академію, - перший і єдиний заклад вищого типу в Україні у XVIII столітті центр вітчизняної науки та освіти, який аж ніяк не поступався вищим навчальним закладам Західної Європи і сприяв розвитку української культури, самобутності українського народу, а також про діяльність Кирило-Мефодіївського товариства.

Вивчаючи стан розвитку школи і педагогічної думки в Україні у II половині XIX століття, знайомлячи студентів з літературно-педагогічною спадщиною видатних громадсько-політичних діячів і просвітителів: І. Франка, М. Драгоманова, С. Русової, М. Грушевського, Б. Грінченка та ін. особливу увагу слід звернути на їх погляди на формування духовності дитини, про необхідність докорінної перебудови національної української школи, про їх конкретний внесок в цю перебудову.

Відродження і розбудова національної системи виховання вимагають постійного поглиблення фахової підготовки майбутнього вчителя, озброєння

його якостями, що сприяють у перспективі перетворенню освіти на важливий інструмент національного розвитку українського народу. Одним із засобів, що забезпечує стимулювання студентів до формування творчих педагогічних здібностей, індивідуальної майстерності, є розкриття на лекціях, семінарах, у процесі написання ними курсових, дипломних, випускних робіт особистісних якостей, соціальної і професійної ролі відомих вітчизняних педагогів.

Благодатним в цьому плані є життєвий і творчий шлях творців вітчизняної педагогічної науки і практики К. Ушинського, А. Макаренка, В. Сухомлинського та багатьох інших [1, 2].

Вивчення педагогічної спадщини названих педагогів, допоможе студенту скласти собі образ педагога, який має забезпечити в нових умовах розвитку України всебічний розвиток особистості дитини, її здібностей, національної свідомості й загальноосвітньої моралі, а також стимулюватиме його до самовдосконалення.

Підсумок. На наш погляд немає більше потреби наводити приклади необмеженості можливостей історії педагогіки у формуванні світогляду майбутнього вчителя, спроможного освічуватись і освічувати в нових умовах розвитку нашої держави, підняти рівень духовності молодого покоління на вищий щабель.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Сухомлинський В.О. (1988). Сто порад учителеві. К. (6).
2. Ушинський К.Д. (1983). Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології. Вибрані педагогічні твори: У 2-х т. (Т.1). К.: Рад. школа. (310).